

باسمه تعالی

عنوان پژوهش: الزامات اجرای طرح آموزش و یادگیری آنلاین در مراکز آموزش فنی و حرفه ای استان قزوین ضمن تبیین عناصر برنامه درسی موثر در آن

محقق: دکتر حمیدرضا مهدی - عضو هیات علمی دانشگاه فرهنگیان

سرعت فزاینده علم و پیشرفت سریع تکنولوژی و فن آوری، تلاش هر چه بیشتر دست اندرکاران آموزشی را برای آگاهی از فن آوری های جدید و قابلیت های آن ضروری می سازد. از سوی دیگر متناسب بودن نظام آموزشی مراکز فنی و حرفه ای با عصر اطلاعات و ارتباطات برای کنار آمدن با نیازهای متنوع و پیچیده می تواند نقش اساسی داشته باشد. به طور کلی به کارگیری فناوری اطلاعات و ارتباطات در آموزش های فنی و حرفه ای باعث می گردد دسترسی پذیری، توان، کارایی و اثربخشی این نوع آموزش ها در سطح بالایی قرار گیرد. البته باید در نظر داشت که تدریس به صورت مجازی برای مربیان، استادان و مراکز آموزشی مشکلاتی از جمله ناآشنایی با فناوری جدید و چالش هایی ناشناخته را به وجود آورده است.

در شرایط ایجاد بحران، مانند شیوع بیماری کرونا در جهان و ایران و تعطیلی طولانی مدت مراکز آموزشی ضرورت توجه به آموزش های مجازی و الکترونیکی بیش از پیش احساس می شود. نتایج پژوهش های انجام گرفته در این زمینه نیز مؤید مشکلات و نارسایی های در برنامه آموزشی این مراکز جهت تحقق هدف ارائه آموزش های الکترونیکی و مجازی در این مراکز می باشد. لذا در اجرای آموزش های مجازی و الکترونیکی علاوه بر تجهیز امکانات و آموزش مربیان نیاز به باز طراحی همه عناصر برنامه درسی اعم از اعداف، محتوا، روش های ارائه و ارزشیابی جهت ارائه گواهینامه می باشد.

هدف از پژوهش حاضر الزامات اجرای طرح آموزش و یادگیری آنلاین در مراکز آموزش فنی و حرفه ای استان قزوین ضمن تبیین عناصر برنامه درسی موثر در آن بود. این پژوهش از نوع کار بردی و با روش توصیفی-پیمایشی انجام گرفت و به دلیل استفاده از روش ها و ابزارهای کیفی و کمی (آمیخته)، در زمره پژوهش های ترکیبی قرار می گیرد. محقق در این پژوهش به دنبال پاسخ به این سوال است که الزامات اجرای طرح آموزش و یادگیری آنلاین در مراکز آموزش فنی و حرفه ای استان قزوین در مورد هر یک از عناصر برنامه درسی چیست؟

ضرورت پژوهش:

هرگونه تصمیم گیری جهت تدوین برنامه درسی مطلوب برای رفع نیاز های مخاطبان سیستم های آموزشی، مستلزم بررسی ویژگی های مؤلفه های اهداف، محتوا، راهبردهای یاددهی و یادگیری و ارزشیابی در وضعیت موجود و آگاهی از میزان فاصله آن با وضع مطلوب است. به عبارت بهتر، تدوین برنامه درسی مطلوب در صورتی با موفقیت انجام خواهد گرفت که وضعیت موجود به خوبی شناسایی شده و کاستی ها، ضعف ها و نیازمندی ها مورد ارزیابی قرار گیرد.

با توسعه زیرساخت های الزم از قبیل توسعه شبکه سراسری اینترنت و افزایش سرعت آن، تولید نرم افزارهای آموزشی تعامل محور، و استفاده از تجارب کسب شده در این پاندمی شاهد رونق روزافزون آموزش مجازی در کشور باشیم و حتی بعد از پایان یافتن شیوع کرونا، این نوع آموزش در کنار آموزش حضوری تداوم داشته باشد..

اهداف پژوهش:

- ۱- تبیین ویژگی های عناصر برنامه درسی (اهداف، محتوا، شیوه های یاددهی - یادگیری و ارزشیابی) جهت اجرای طرح آموزش و یادگیری آنلاین در مراکز فنی و حرفه ای
- ۲- بررسی وضعیت موجود عناصر برنامه درسی (اهداف، محتوا، شیوه های یاددهی - یادگیری و ارزشیابی) جهت اجرای طرح آموزش و یادگیری آنلاین در مراکز فنی و حرفه ای و میزان انطباق آن با وضع مطلوب.
- ۳- تبیین الزامات زیر ساختی تحقق اجرای طرح آموزش و یادگیری آنلاین در مراکز فنی و حرفه ای

سوالات پژوهش:

- ۱- عناصر برنامه درسی (اهداف، محتوا، شیوه های یاددهی - یادگیری، ارزشیابی) جهت اجرای طرح آموزش و یادگیری آنلاین در مراکز فنی و حرفه ای باید دارای چه ویژگی هایی باشد؟
- ۲- در وضعیت موجود عناصر برنامه درسی (اهداف، محتوا، شیوه های یاددهی - یادگیری، ارزشیابی) جهت اجرای طرح آموزش و یادگیری آنلاین در مراکز فنی و حرفه ای با وضع مطلوب مطابقت دارد؟
- ۳- الزامات زیر ساختی تحقق اجرای طرح آموزش و یادگیری آنلاین در مراکز فنی و حرفه ای شامل چه مواردی است؟
بر این اساس، پژوهش در دو بخش و روش جداگانه انجام گرفت. در بخش کیفی ۲۰ نفر از اساتید و مربیان صاحب نظر به شیوه ی هدفمند انتخاب و به منظور تعیین وضعیت مطلوب عناصر برنامه درسی برای اجرای طرح آموزش آنلاین و پیشنهاد برنامه درسی مطلوب، با ایشان مصاحبه به عمل آمد. مصاحبه ها به صورت نیمه ساختاریافته انجام شد. در بخش کمی پژوهش جامعه آماری شامل دو گروه می باشد. گروه اول شامل مدرسین و مربیان بالغ بر ۳۰ نفر که در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ مشغول به تدریس در مراکز استان قزوین هستند و گروه دوم شامل ۱۰ نفر از کارآموزان مراکز فنی و حرفه ای استان می باشند که در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ مشغول به کسب مهارت می باشند. این افراد به روش نمونه گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و پرسشنامه بین آنان توزیع شد. برای این بخش، از پرسشنامه محقق ساخته ۸۴ سوالی در مقیاس ۵گزینه ای لیکرت استفاده گردید که روایی محتوایی آن مورد تایید تایید اساتید مجرب و صاحب نظر قرار گرفت. پایایی آن نیز بر اساس ضریب آلفای کرونباخ برای بخش اهداف ۸۱/۴، برای بخش محتوا ۸۵/۶، برای بخش راهبردهای یاددهی یادگیری ۸۶/۲ و برای بخش ارزشیابی ۸۴/۴ برآورد گردید.

نتایج:

از دیدگاه پاسخگویان، برنامه درسی در وضعیت مطلوب باید دارای ویژگی هایی باشد که این ویژگی ها در مورد عنصر هدف در شش مقوله، در مورد عنصر محتوا در پنج مقوله، در مورد عنصر شیوه های یاددهی یادگیری شش مقوله و در مورد عنصر ارزشیابی در چهار مقوله ارائه گردیده است. نتایج بخش کمی نیز نشان داد که بین دیدگاه مدرسین و کارآموزان در مورد تطابق عناصر برنامه درسی در وضعیت موجود با وضعیت مطلوب تفاوت وجود دارد.